

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

V. Navarrae regina ad Catholicam Ecclesiam redit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

vero de communione sub utraque specie, disputationibus ita erat implicatus, ut de ea populo concedenda in congressu Nicensi præfens cum Clemente Pontifice egerit. Sed quidquid sit, Lutherani quidem tum aditus fuit obstructus. In ejusmodi quidem hæreticorum colloquiis tamquam sub cineribus ignis latet. Ac velut animalia vel bestiolæ quædam sunt, quarum morsus prius non sentitur, quæ tumor appareat: vel quemadmodum fungi quidam sunt, quorum venenum ita lentum est, ut pedetentim hominẽ absumat: sic hæreseos virus paulatim in animis eorum quos semel afflaverit, magis magisque gliscit. Quæ res tanto periculosior in Rege est, quanto plures ipsius exemplo ad idem faciendũ invitantur: quum verissimum sit quod Poëta dicit:

Componitur orbis

Regis ad exemplum. Nec sic inflectere sensus
Humanos edicta valent, ut vita regentis.

Illo vero privilegio Reges & Magnates gaudent, quod omnes ipsorum actiones, quantumcumque etiam malæ & perniciosæ, probandæ sint. Tanto vero majus in colloquio illo erat periculum, quod initio nec ad defensionem nec ad assultum sufficientibus armis multi ex Catholicis nostris athletis instructi essent.

Verumenimvero ne tam præclaræ feminae ac tanto rege dignæ sororis gloriam obscurare videar; reliqua mihi pertexenda sunt. Certum quidẽ est aliquot ante obitum annis eam errore suo agnito, præcipitium in quo stare videbatur, declinasse, & ad Catholicæ Ecclesiæ gremium reversam esse; protestatam prius, non malitia quadam animi, aut sinistra opinione de majorum religione, sed sola afflictorum hominum commiseratione adductam, quæ hæcenus à se acta essent fecisse. Beza certe ei exprobat, quod gloriam suam multum obscurarit, decipiendam se præbens iis qui facilitate ipsius abutebantur. At illa Reformata Ecclesiæ Historia longe ulterius progreditur, dicens. Eam à Deo derelictam, ad primam suam idololatriam rediisse, sibiq; exitium attraxisse. At ò felix exitium quod salutis fuit initium! O laudabilem & sanctam idololatriam: qua illa jam morti vicina corpus Creatoris sui recipit, animamq; Deo reddidit inter Crucis, quam in lectulo assidue secum habebat, amplexus. Sic enim eam mortuam, Franciscanus quidam Religiosus, Ægidius Calliau nomine, mihi narravit, qui extremam ei unctioem impertivit, & animam exhalantem adstitit. Ex Domina de Riberac, quæ illustri Candaliorum familia orta, in sæpeditæ reginæ fa-

milia educata fuerat, audisse memini, à Calvinõ eam tam litteris quam internunciis crebro fuisse monitam, ut veritatem omni studio propugnaret; illum vero vicissim ab ipsa rogatum, ut ad se venire non gravaretur, quo melius edocta, errorem agnosceret atque emendaret. Sed ut Mutianus olim de nescio quo dixit. Consilium lubenter eum dare, sed periculum omne averfari, ut tubicen ille in Æsopi fabulis, qui classicum quidem canit aliosque ad prælium excitat, ipse vero statim de tuto loco sibi prospicit: sic Calvinus suos ad martyrii gloriam vehementer accendebat, eamdem vero ipse remis velisque fugiebat. Eodem tempore quo Navarra regina Novatoribus favebat, Ferrariæ quoq; Ducissa, regio & ipse Franciæ Regum sanguine orta, majori eisdem studio proferebatur. Mirambellus certe Ferrariæ novam illam religionem hausit, quam deinde non Santonibus nostris tantum intulit, sed & posteris suis quasi hæreditariam tradidit. Ibidẽ Antonius Pontius, unus ex præcipuis Aquitanicæ Nobilitatis, Catholicæ Ecclesiæ repudium misit, cum qua tamen nõ multo post in gratiam rediit; ac deinceps in mediis illis bellorum civilium incendiis majorum religionem ita propugnavit, ut in patriæ cineribus præne fuerit sepultus. Cum hoc ego de Hæreseos ortu & aliis rebus sæpe colloquutus sum, ut qui naturæ quodam instinctu litteras valde amaret, & consiliorum ac factorum etiam seceret à Francisco & Henrico regnantibus susceptorum, gnarus erat: sed quia tum de Historiæ hæc conscribenda ne cogitabam quidem, multa ex ipso audita memoriam meam effugerunt; quædam tamen retinui, inter quæ & hoc est quod paullo ante de Cardinali Turnonio recitavi.

Doctus quidam & ætate profectus Monachus Dominicanæ familiæ, Beacarnensis patria, Aradsum nomine, exemplum mihi monstravit Epistola cujusdam, quam Melanchthon ad Rufum illum, cujus non uno loco mentionem supra fecimus, scripserat, utq; Margaritæ Navarrae reginæ eam legeret, rogaret: quæ hoc loco lubens inseruisẽ, nisi ea nescio quo casu mihi perisset; ut nimirum lectori ostenderem, quibus artibus nostri temporis hæretici, Arrianorum ac reliquorum qui umquam exstiterunt, exemplo, aures atq; animos Principum incantare, ac subdolis suis, sed aliquo pietatis ac sanctitatis colore tinctis verbis ac rationibus in nasam suam attrahere conati sint. Ut vero damnum hoc quodammodo resarciam, & lectoris animo aliqua ex parte satisfaciam, tam regis ad Melanchthonem Epistolam,

iam, quam hujus ad illam responſionem velut ſuccurrabo. Regis nomine ſcripta Epiftola ſic habet.

Jam pridem ex Gulielmo Bellaio Langæo, Cubiculario noſtro, & privati noſtri Conſilii Cõſiliario, ſingulari tuum concordia faciendæ, & turbarum ac diſſidiorum in Eccleſia componendorum deſideriũ intellexerã; poſtea vero tam ex litteris ad ipſum ſcriptis, quam ex Barnabæ Vocæi ſermonibus etiam cognovi, lubenter te ad nos venturum, ut cum Doctõribus & Theologis noſtris de reducenda ad unionem Eccleſia, & antiqua Eccleſiaſtica diſciplina ac politiã reſtauranda conferres: quã rem ego omni ſtudio ac ſollicitudine complecti ac promovere cupio. Sive igitur venias ut privatus, ſive publico nomine legatus, mihi longe eris gratiſſimus, ac re ipſa me & pacis, & Germaniã dignitatis perquam ſtudioſum experieris, &c.

Ad hanc Epiftolam Melanchthon reſpondit:

Quamvis pulcherrimum Franciã regnum, Rex Chriſtianiſſime ac potentiſſime, multis aliis rebus quibus undique ornatum cernitur, omnia alia regna excellat: inter præcipuas tamen laudes principem locum id obtinet, quod bonarum litteratum ſtudiis præ ceteris floruit, & pro Chriſtianiã religionis defenſione aſſidue excubavit. Unde etiam Chriſtianiſſimorum nomen Reges ipſius merito adepti ſunt: quã quidem laus maxima & auguſtiſſima eſt omnium quacumque in hac terra homini tribui poſſunt. Quare Regiã veſtrã Majeltati niſi laudabilius eſt ac honorificentius, quam quod etiam hoc tempore de Eccleſia, non violentis remediis, ſed Rege optimo ac Chriſtianiſſimo dignis rationibus, conſervanda laborat: dum in tantis diſſenſionibus tam unius quam alterius partis vehementiam ita reprimere ac moderari ſtudet, ut explicata & reſurgata Chriſtianiã doctõrina, & Jeſu Chriſti gloria, & Orãinis Eccleſiaſtici dignitati, & paci publicã conſulatur. Nihil certe tantam gloriam ac laudem meretur, quam ejuſmodi deſiderium; ejuſque auctores ac ſuaſores; niſi Rege dignius cogitari poteſt. Quapropter Majeltatem veſtram rogo atque oro, ut in hanc curam ac cogitationem omnibus viribus incumbere non ceſſet. Quamvis enim publica illa diſſenſio diſſolutis quibuſdam ac pravis Doctõribus aditum in locis quibuſdam patefecerit: multa tamen à bonis viris in apertum producta ſunt, quã commonſtrari atque in Eccleſia conſervari permagni intereſt. Ac licet petulantia malorum reprimendã ſit: Regiam tamen veſtram Majeltatem obſecro, ne

quorũdam ſcriptorum acerbitate eõ abduci ſe patiatur, ut etiã ea quã bona ſunt & Eccleſiã utilia, eliminentur. Ad me quod attinet, numquam immoderate eorum opinionones mihi placuerunt, qui pulcherrimum illum & ſanctiſſimum Eccleſiã ordinem corruerunt ac diſſolverunt, ut quo omnes nihil charius & antiquius habere debent. Et quia ſcio, impenſe te favere omnibus iis qui in eo quo ego litterarum genere verſati ſunt: Deum teſtor, me quamprimum Regiã veſtrã Majeltatis aſpexi epiftolam, omne ſtadium ac diligentiam adhibuiſſe, ut quanto cyus mihi ad Majeltatem veſtram proficiendi eſſet facultas, ut qui nihil magis in votis habeam quam Eccleſiam pro virium mearum tenuitate juvare. In bonam vero ſpem erectus ſum, poſtquam intellexi, Regiam veſtram Majeltatem, pro ſingulari ſua prudentia & pietate nihil magis deſiderare, quam ut publicã utilitati & divinã gloriã in omnibus proſpiciatur. Quantis verõ diſſicultatibus impeditus jam teneor, ex Vocæo Majeltas veſtra cognoscet: quã etſi profectionem meã retardarunt, animũ tamen à priſtino diſſidia Chriſtianiã religionis componendi propoſito ac deſiderio nequaquam dejecerunt; uti Vocæus Regiã veſtrã Majeltati latius declarabit. Quod ſuper eſt, Regiã veſtrã Majeltati humilime me commendo, ac promitto, me ad bonorũ ac doctõrum hominũ qui in Eccleſia ſunt; judicia, meum ſtadium ſemper accommodaturum. Chriſtus Regiam veſtram Majeltatem florentem & incolũmem conſervet ac gubernet, ad communem totius orbis ſalutem, & divinã gloriã illuſtrationem. Ex Saxonia, V. Calendas Septembris, M. D. XXXV.

Non multo poſt idem Melanchthon ad eundem Regem libellum quendam miſit, hoc titulo inſcriptum: *Conſilium de moderandis Religionis controverſis, ad Gallos*: in cujus initio Papã auctoritatem ac poteſtatem in Eccleſia Monarchicam concedit, quum ob alia, tum hoc potiſſimum reſpectu, ut univerſalis doctõrinã conſenſus inter omnes quã ſub Eccleſiã ſunt obedientia, retineatur. Ibidem dicit, magnam illam auctoritatem ac poteſtatem, quam Papa in regna & imperia obtinet, nec ad Eccleſiam, nec ad Evangelium quidquam attinere. Hanc propoſitionem indigniſſime tulit Lutherus, cujus omnia ſtudia eo directã erant, ut Papalem illam majeltatem, quã vel ſolo nomine erat terribilis; deiceret ac proculcarer. Econtra Melanchthon tam doctõrinã moderationem atq; intellectum quam ceremoniarum atq; abuſuum correctionẽ ad Papam

Ex 3: remitt-